



Vásárosnamény Város Önkormányzata Polgármestere

4800 Vásárosnamény, Tamási Áron utca 1.

Telefon: +36/45/470-022 Fax: +36/45/470-652

e-mail: hivatal@vasarosnameny.hu

honlap: www.vasarosnameny.hu

Szám: 151/.....~~5.6.7.3~~.....1...../2024.

Az előterjesztést készítette: dr. Fórizs Erzsébet önkormányzati osztályvezető.

A szakmai dokumentumokat készítette: Varga János igazgató/ Beregi Múzeum.

A határozati-javaslat elfogadásához
egyszerű többség szükséges!

ELŐTERJESZTÉS

- a Képviselő-testülethez -

a Beregi Múzeum szakmai tevékenységét megalapozó dokumentumainak jóváhagyására
(Készült: a Képviselő-testület 2024. május30-i ülésére)

Tisztelt Képviselő-testület!

Vásárosnamény Város Önkormányzata 2013. január 1-jétől fenntartója a Beregi Múzeumnak (a továbbiakban: Múzeum). A Múzeum intézményi okiratait (alapító okirat; szervezeti és működési szabályzat) a Képviselő-testület 2012.december 20. napján kiadta, illetve jóváhagyta, melyeket legutóbb 2023. május 30-i ülésén aktualizált.

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Kultv.) jelenleg hatályos 42. § (4) bekezdés b) pontja értelmében a **múzeum a fenntartó által jóváhagyott múzeumi küldetésnyilatkozattal, stratégiai tervvel, állományvédelmi tervvel, gyűjteménygyarapítási és revíziós tervvel, továbbá múzeumi digitalizálási stratégiával rendelkezik, mely alapján szakmai tevékenységét folytatja.**

„42. § ...

(4) A múzeum:

a) *szabad kapacitásai terhére kiállítások megrendezésével, kulturális javak kölcsönzésével, valamint tudományos, állományvédelmi és közönségkapcsolati tevékenységgel kapcsolatos szolgáltatást nyújthat,*

b) a fenntartó által jóváhagyott múzeumi küldetésnyilatkozattal, stratégiai tervvel, állományvédelmi tervvel, gyűjtemény gyarapítási és revíziós tervvel, továbbá múzeumi digitalizálási stratégiával rendelkezik, amely alapján szakmai tevékenységét folytatja,

.....”

A Kultv. 50. § (2) bekezdésének a) pontja alapján a muzeális intézmény fenntartója **meghatározza és jóváhagyja a muzeális intézmény éves és középtávú feladatait, így különösen a stratégiai tervét, munkatervét és beszámolóját, fejlesztési és beruházási feladatait.**

„50. §

(2) A fenntartó az e törvényben foglaltak alapján

a) meghatározza és jóváhagyja a muzeális intézmény éves és középtávú feladatait, így különösen stratégiai tervét, munkatervét és beszámolóját, fejlesztési és beruházási feladatait,

- b) költségvetési szervként működő muzeális intézmény esetén kiadja annak alapító okiratát, jóváhagyja szervezeti és működési szabályzatát,
- c) biztosítja a muzeális intézmény működési engedélyében meghatározott szakmai besorolása szerinti feladatai ellátásához szükséges személyi és infrastrukturális feltételeket,
- d) ellátja a muzeális intézmény fenntartásával, irányításával kapcsolatos, jogszabályokban meghatározott feladatokat,
- e) a költségvetési szervként működő muzeális intézmény vezetője felett gyakorolja a munkáltatói jogokat.”

A szakmai alapdokumentumok közül a Múzeum Stratégiai Tervét, a Középtávú Gyűjteménygyarapítási és Revíziós Tervét, valamint küldetésnyilatkozatát Varga János múzeumigazgató felülvizsgálta és aktualizálta, melyeket fenntartói jóváhagyás céljából megküldött Önkormányzatunk számára.

Ezen dokumentumok fogalmi meghatározását a Kultv. 1. számú melléklete tartalmazza az alábbiak szerint:

Múzeumi küldetésnyilatkozat: a múzeumok szakmai tevékenységét megalapozó írott dokumentum, amely az e törvényben meghatározott feladatok teljesítése érdekében a gyűjtemények, valamint a szakmai és tárgyi infrastruktúra alapján rögzíti a múzeum belső és külső adottságait, továbbá ennek alapján kijelöli a helyi társadalmi szerepvállalásának stratégiai céljait.

Stratégiai terv: A múzeumok stratégiai feladatait megalapozó írott dokumentum, amely az e törvényben meghatározott feladatok teljesítése érdekében - a múzeumi küldetésnyilatkozatban foglaltakhoz illeszkedve elemzi a múzeum társadalmi és gazdasági környezetét, valamint hároméves időtávban meghatározza a gyűjteménygyarapítás és a kulturális javakhoz való hozzáférés terén elérni kívánt stratégiai célokat, rögzíti a stratégiai célokhoz kapcsolódó intézkedéseket és számszerűsítve is meghatározza az elérni kívánt célok tervezett célértékeit, valamint a megvalósítás személyi, tárgyi és költségvetésifeltételrendszerét.

Gyűjteménygyarapítási és revíziós terv: A múzeumok gyűjtemény gyarapításitevékenységét megalapozó írott dokumentum, amely az e törvényben meghatározott feladatok teljesítése érdekében - a gyűjtőkörökhöz illeszkedve - bemutatja a múzeumi gyűjteményben őrzött kulturális javak jellegét, nyilvántartását és a hasznosítás céljait, valamint rögzíti a kulturális javak tervezett gyarapításának céljait és prioritásait, hosszú távú tárolásának feltételeit, a selejtezéssel és revízióval kapcsolatos feladatokat, továbbá a gyűjteménygyarapításra vonatkozó jogi és etikai elvárásokat.

Előterjesztésem mellékletét képezi a határozati javaslat, a Múzeum 2024-2029-ig szóló Stratégiai Tervének tervezete, 2024-2029-ig szóló Középtávú Gyűjtemény Gyarapítási és Revíziós Tervének tervezete, valamint az aktualizált Küldetésnyilatkozat tervezete.

Az előterjesztést az Önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló önkormányzati rendelet (a továbbiakban: SzMSz.) 49. § (4) bekezdésének 14. pontja alapján a Szociális, Egészségügyi és Művelődési Bizottság véleményezi.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést tárgyalja meg és a mellékletét képezőhatározati javaslatot fogadja el!

Vásárosnamény, 2024. május 21.




Filep Sándor
polgármester

„Határozati javaslat”
Vásárosnamény Város Önkormányzata Képviselő-testületének
.../...(.....) önkormányzati határozata

a Beregi Múzeum szakmai tevékenységét megalapozó dokumentumainak jóváhagyásáról

A Képviselő-testület:

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 42. § (4) bekezdésének b) pontjában, valamint az 50. § (2) bekezdésének a) pontjában foglaltakra figyelemmel a **Beregi Múzeum**(székhelye:4800 Vásárosnamény, Rákóczi Ferenc út 13.) szakmai tevékenységét megalapozó

- a) 2024-2029. évre szóló Stratégiai Tervét (az előterjesztéshez csatolt tartalommal, 16 oldal terjedelemmel) **meghatározza és jóváhagyja,**
- b) 2024-2029 évre szóló Középtávú Gyűjteménygyarapítási és Revíziós Tervét (az előterjesztéshez csatolt tartalommal, 7 oldal terjedelemmel), valamint Küldetésnyilatkozatát (az előterjesztéshez csatolt tartalommal, 1 oldal terjedelemmel) **jóváhagyja.**

A határozatot kapják:

- 1) Polgármester (helyben),
- 2) Jegyző (helyben),
- 3) Beregi Múzeum Igazgatója (helyben).
- 4) Önkormányzati Osztály Vezetője (helyben).

Ellenőrizte:



.....
Feketéné dr. Lázár Emese
aljegyző

Az előterjesztés és a határozati javaslat törvényességi szempontból megfelel.

Vásárosnamény, 2024. május 21.



.....
dr. Deák Ferenc
jegyző

2024. 05. 17.
A.

Vásárosnaményi Közös Önkormányzati Hivatal
Vásárosnamény, Tamási Á. út 1.

2024 MAJ 17.

Ikt. szám: 1511 30-13-11/2024

Előadó: Dr. Péter Borsos



A BEREGI MÚZEUM STRATÉGIAI TERVE 2024–2029

I. Bevezetés

Az 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről 50. § 2. bekezdésének a) pontja a múzeumok számára stratégiai terv készítését, illetve annak fenntartó általi elfogadását írja elő.

A stratégiai terv megalkotása azonban nem csak törvényi kötelezettség, de érdeke a múzeum vezetőjének és munkatársainak, illetve tájékozási pontot nyújt a múzeummal kapcsolatba kerülő döntéshozóknak, partner intézményeknek, szervezeteknek és magánszemélyeknek.

A vezető meghatározza a múzeum működésének kereteit, a múzeumi fejlesztés irányait, az előbbiekhöz rendelt eszközöket, illetve az eredményességi, azaz számonkérhető mutatókat. A stratégiai terv nemcsak fejlesztési, hanem elvárásokat is megfogalmazó dokumentum.

A munkatársak nemcsak részt vesznek a stratégiai terv elkészítésében, hanem világosan megértik intézményük működésének alapelveit, fejlesztési irányait. A stratégiai terv tájékozási pont a mindennapi munkavégzéshez.

A döntéshozók jól körülhatárolt elképzeléssel rendelkeznek az intézmény céljairól, valamint a célok megvalósításához szükséges intézkedések indokoltságáról. A stratégiai terv megalapozza a múzeummal kapcsolatos megfelelő képviselő testületi, önkormányzati döntések meghozatalát.

A partnerintézmények megismerik a múzeum tevékenységi körét, céljait, aminek alapján együttműködés jöhet létre az intézmények között. Kiemelt partnerintézmények: múzeumok, iskolák, szabadidőt szervező cégek, vendéglátóhelyek, művelődési intézmények, tudományos intézmények, könyvtárak. A stratégiai terv kijelöli az együttműködés területeit, formáit.

A magánszemélyek tájékozódhatnak a múzeum terveiről, konkrét elképzeléseiről, a múzeumban végzett munka, illetve a nyújtott szolgáltatások minőségéről.

Jelen tanulmány a Beregi Múzeum stratégiai tervét tartalmazza 2024 és 2029 közötti időszakra vonatkozóan. A stratégiai terv képet nyújt a múzeumi tevékenység színvonaláról, valamint elemzéssel, stratégiai útmutatásokkal próbálja segíteni az intézményt jövőbe vezető útján.

A jelen stratégiai tervben felvázolt irányvonalaknak köszönhetően reményeink szerint a Beregi Múzeum a 2024 és 2029 közötti időszakban is a beregi kulturális élet egyik kiemelkedő intézménye maradhat, a térség legjelentősebb múzeumaként működhet tovább.

II. A Beregi Múzeum – helyzetleírás

A Beregi Múzeumot 1963-ban alapította Csiszár Árpád. A Múzeum 1965-ben kapott hivatalos működési engedélyt. Az elmúlt évtizedekben a legendás múzeumalapító és utódainak fáradhatatlan és kiemelkedő színvonalú szakmai munkájának köszönhetően páratlan gazdagságú gyűjtemény jött létre Vásárosnaményban, Beregben.

Néprajzi gyűjteménye kapcsán külön ki kell emelni a textilgyűjteményt, azon belül a beregi keresztszemes hímzések kollekciónak. Ennek összegyűjtését, kutatását, motívumkincsének feldolgozását és publikálását, népszerűsítését évtizedek óta végzik a Múzeum munkatársai. A beregi fafaragás méltán híres tárgyai is a legkülönbözőbb formákban gazdagítják a kiállítási és a háttéranyagot. A művészi és háztartási vasöntvény-gyűjtemény a hímzések mellett a másik „védjegye” a Beregi Múzeumnak.

De ne feledkezzünk meg a 700 darabos kerámia-gyűjteményről, melynek példányai látványraktár formában tekinthetők meg a Tomcsányi-kastély pincéjében. Vagy a 700 darabos hímes tojás-kollekciónak. Régészeti anyagunk több ezer év történetéről tanúskodik, történeti tárgyaink és dokumentumaink nélkülözhetetlen emlékei a városnak, a megyének, az országnak. Az iskolatörténeti gyűjtemény és kiállítás darabjai is rengeteg olyan kincset rejtenek és mutatnak fel, mellyel nagyon kevés intézmény rendelkezik.

Tárgyi gyűjteményi anyagunkból 13.447 egyedi leltározott néprajzi tárgyat tartunk nyilván. A 20.000-t meghaladja a régészeti anyag; eredeti, forrásértékű történeti dokumentumgyűjteményünk 18.074 tétellel bír. Közel 21.000 darab eredeti, forrásértékű archív fényképpel rendelkezünk. Adattári dokumentumaink száma 2.176. Emellett jelentős könyvtári, kép-, hang- és digitális fotóanyag gazdagítja a múzeumi gyűjteményt.

A Múzeum munkatársai rendszeresen publikálnak a különböző szakmai és népszerűsítő kiadványokban, hazai és nemzetközi kutatásokban vesznek részt évtizedek óta, előadásokat tartanak, konferenciákon vesznek részt.

Habár az elmúlt évtizedekben alapjaiban változott meg a társadalom és az életmód, és a paraszti élet eszközeinek, tárgyainak jelentős része már eltűnt a mindennapokból, de ma is kerülnek be a Múzeumba – jóval kisebb számban – még meglévő tárgyak és dokumentumok.

Tíz éve elkezdtünk egy tudatos irányváltást a múzeum társadalmi funkciója tekintetében. A múzeum mint tudományos intézmény szerepfelfogás helyett a múzeumunkat úgy definiáljuk, hogy az a tudásátadás központja. Ez persze nem jelenti-jelentheti a tudományos kutatómunka elhanyagolást, mert csak az lehet az ismeretterjesztés alapja. És valóban: a Múzeumot keresi a szakma – egyrészt a gyűjteményi anyaga, másrészt a munkatársak szakmai kompetenciája miatt –, emellett pedig egyre nagyobb „laikus” közönséget érünk el.

A tudásátadás sokféle formában működhet: ezt szolgálják a múzeumpedagógiai foglalkozások, a programok-rendezvények tematikus moduljai, a nagyközönségnek – és persze a szakmának is – szóló kutatószolgálat. Továbbá az állandó kiállítások egyes részeinek speciális feldolgozó foglalkozásai, de még jobban az aktuális időszaki kiállítások tematikája, koncepcionális megvalósítása, és az ezekhez kapcsolódó foglalkozások.

A Beregi Múzeum kiemelten foglalkozik a gyűjteményi anyagának digitalizálásával. Jelenleg már 11.541 – képi és leltári leírásokkal bíró – tételnél jár a nyilvános, a honlapunkon mindenki által megtekinthető és kereshető online adatbázisunk tartalma. Emellett további több tízezres darabszámú állománynak történt meg a részleges digitalizálása.

A Múzeum az elmúlt hét-nyolc évben kiszélesítette társadalmi kapcsolatait. Az erőteljesebb beágyazódás nem csak a fenntartóval történő korrekt, kiegyensúlyozott közös munkának az eredménye, hanem annak is köszönhető, hogy számtalan városban működő intézménnyel, szervezettel, szolgáltatóval és az egyházakkal tartja a kapcsolatot, és segítik kölcsönösen egymást.

A Múzeum médiamegjelenéseinek száma folyamatosan nő. Nem csak a helyi (városi és megyei) sajtóban jelenünk meg rendszeresen, hanem országos sugárzású tévék és rádiók keresik föl és mutatják be az intézményt. A marketingre odafigyelünk, a fizetett hirdetések helyett a színvonalas kiszolgálásra, reprezentatív tartalmakra helyezve a hangsúlyt a média irányában.

Folyamatosan pályázunk, kisebb és nagyobb volumenű projektekkel egyaránt. A pályázati források (múzeumi, ill. önkormányzati) segítenek az eszközfejlesztésben, a látogatói csoportok elérésében és a nekik szánt tartalmak sikeres átadásában, a szakmai alapanyagok

beszerzésében, a műtárgyvédelemben, digitális fejlesztésekben. Az intézmény szigorú, takarékos gazdálkodást folytat, kiegyensúlyozott működés mellett.

III. Fejlesztési koncepció

Koncepciónk lényege – megtartva a múzeum tudásátadó szerepét –, hogy a Beregi Múzeum **a személyes múzeum** legyen. Vagyis a múzeum tevékenysége (tudományos gyűjtés, kutatás, feldolgozás, közzététel) azt a célt szolgálja, hogy felismertessük a közönséggel-közösséggel, és erősítsük is azt a tudást, hogy a múlt tárgyai és dokumentumai nem halott, a vitrinek és raktárak rezervátumába zárt dolgok, melyek (legfeljebb) kuriózumként és egyfajta különleges attrakcióként funkcionálnak, hanem a jelenünkkel szorosan összefüggő, a személyiségünkre ható és azt befolyásoló tényezők.

A tárgyakat emberek alkották és használták, a dokumentumokból emberek élete bontakozik ki. Konkrét emberek személyes sorsa sejlik föl – nem általánosan és elvontan. És a valamikor élt emberek sorsa hatással van a ma élőkre. Őseink ők, többféle értelemben is. Örökségüket hordozzuk, ami befolyásolja tetteinket, viselkedésünket az emberi, tárgyi, gazdasági környezetünkkel kapcsolatban.

A személyt megidéző és azzal a személyt megszólító muzeológiát szeretnénk megvalósítani.

1. Személyi, szervezeti kérdések

A Beregi Múzeumnak mint területi múzeumnak működési engedélye szerint foglalkoztatnia kell etnográfus-, történész-muzeológust, múzeumpedagógust, műtárgyvédelmi (gyűjteménykezelői) munkatársat. Az adattáros és könyvtárosi feladatokat a Múzeum munkatársai látják el.

A jelenlegi múzeumi világ szakmailag felkészült, a digitális világban jártas, a kihívásokra gyorsan reagáló munkatársakat kíván. Ezenfelül a kis létszámmal dolgozó területi múzeumoknál egyfajta kényszer a tudományágak, munkakörök közötti átjárhatóság.

A frontszemélyzet felkészültsége, a látogatókkal szembeni viselkedése kiemelt szerepű. A Beregi Múzeumnak több évtizede az egyik erőssége, védjegye a frontszemélyzeti munka – ezt tartanunk kell.

Mind a szakmai munkakörökben, mind a frontszemélyzetben dolgozók számára fontosak a különböző továbbképzések, és a más intézmények megismerése során szerzett tapasztalatok. Ezért nem csak a törvényben előírt szakmai továbbképzésekre kell koncentrálni, hanem az összes munkatárs számára biztosítani kell a tapasztalatszerzést.

2. Gyűjteményi munka

2.1. Gyűjteménygyarapítás

A múzeum alapfeladatai közé tartozik a gyűjtés. A Beregi Múzeumnak is folytatnia kell gyűjteményének bővítését, bármekkoraival is rendelkezik már. Hiszen minden szakmai munka, kutatás, feldolgozás, de a kiállítások, rendezvények, múzeumpedagógiai foglalkozások alapja a gyűjtemény. A közönségnek szóló múzeumi munka, tudásátadás nincs gyűjteményi háttér nélkül.

Folyamatosan gyűjteni kell néprajzi vonalon, hiszen egyre kisebb mennyiségben található meg a régi paraszti élet tárgyai. Nem csak a hiányzó tárgycsoportok darabjait, betömve a gyűjteményi „lyukakat”, hanem a már rendelkezésre álló tárgyak további példányait is, törekedve a tudományos feldolgozás releváns alapjaira, a minél szélesebb körű és számú tárgyi anyagra.

Mérlegelési jogkör ebben az esetben a tárolhatóság és a műtárgyvédelmi szempontok szerint van.

Ki kell tolni azt az időintervallumot – a jelen irányába –, amely a gyűjtendő tárgyak és dokumentumok készítését, használatát jellemzi. Sok olyan használati és egyéb tárgy kerül a 21. században a muzeológia figyelmébe, amely a múlt században nem volt „érdekes”, hiszen az akkor a jelen eszköze volt. Csak közben eltelt néhány évtized, így folyamatos korrekcióra szorulunk a gyűjtés tárgyát illetően.

A gyűjteménygyarapítás alapvetően ajándékozás útján lehetséges, de ha pályázati forrás adódik, akkor vásárlással is meg kell oldani, ha ez szakmailag indokolt.

A múzeum kutatóhely, tudományos központ a közönségszolgálat mellett. Ezért fontos, hogy a könyvtári állománya folyamatosan bővüljön, és a legfontosabb szakirodalmak

elérhető legyenek a saját, illetve a múzeumot felkereső kutatók számára. Szerény mértékben el kell különíteni összeget a múzeumi költségvetésben fontos kiadványok beszerzéséhez, a többi intézményi cserepéldányokkal és ajándékkönyvekkel lehet pótolni.

2.2. Nyilvántartás, digitalizálás

A múzeum feladata gyűjteményének folyamatos, rendszeres nyilvántartása is. Ezt egyrészt hagyományos leltárkönyvekben végzi, másrészt ezzel párhuzamosan digitális adatbázisokban. Sőt egyre inkább a digitalizálásra helyeződik át a hangsúly.

A Beregi Múzeum két évtizede kiemelten fontos feladatának tartja a digitalizálást. Az elmúlt évtizedben még nagyobb hangsúlyt fektettek ezen tevékenységre a Múzeum munkatársai, melyet az intézmény részben saját erőből, részben pályázatok, külső források igénybe vételével végez folyamatosan. A digitalizálás egy soha véget nem érő munka, mely rengeteg befektetett energiát kíván. Az eredmény azonban semmivel nem pótolható: átláthatóvá teszi a gyűjteményt, megkönnyíti a keresést, a kutathatóságot, „kíméli” a régóta őrzött tárgyakat, dokumentumokat a sérülés, károsodás veszélyeitől, és nem utolsósorban hozzájárul, hogy a digitális tartalmak jelentős része elérhetővé váljon a nagyközönség számára is.

A Beregi Múzeum 2017-ben *Digitalizálási Stratégiát* dolgozott ki, amelyet a törvény előírásainak megfelelően Vásárosnamény Város Önkormányzata Képviselő-testülete is elfogadott. Ebben megfogalmaztuk a feltételeket, prioritásokat.

Az online adatbázisunk jelenleg 11.541 tételt tartalmaz. Ennek feltöltését, ellenőrzését folytatjuk: elsősorban a néprajzi és történeti anyag digitalizálását, majd publikussá tételét. A Fotóarchívum (21.000 tétel) szkennelése és a leltári adatok digitalizálása megtörtént, kiegészülve a fotókartonon nem szereplő filmnegatívok anyagával. Emellett a diafilmgyűjtemény digitális feldolgozására is sor került. Célunk a fotóanyag minél nagyobb részének a publikálása.

A mindennapi munkánk során aktuális feladathoz kapcsolódóan is digitalizálunk – kiállítás, program, rendezvény, kiadvány, kutatás –, mellyel szintén az intézmény digitális tartalmait gyarapítjuk. Folyamatosan végezzük a nem digitalizált gyűjteményrészek felmérését, így határozzuk meg azok digitalizációjának sorrendjét fontossági, minőségi és mennyiségi szempontok alapján.

2017-ben a *Digitális Nemzet Fejlesztési Program* részeként elkészült a *Közgyűteményi Digitalizálási Stratégia*, amelynek célja biztosítani a közgyűteményi tartalmak minél szélesebb körű, akadálytalan hozzáférését a kultúrafogyasztók számára. A minden közgyűteményt érintő elvárás az, hogy a „stratégia megvalósításának első szakaszában, 2020-ig a közgyűtemények digitalizált állományának – a teljes digitalizálendő állományhoz képest – meg kell közelítenie az 50%-ot. Cél emellett, hogy a digitális tartalmak egy közös kereső felületen legyenek elérhetőek, a Digitális Oktatási Stratégiához igazodva 40%-kal emelkedjen a közgyűteményi tartalmakra épülő digitális tananyagok száma, és jelentősen nőjön a közgyűtemények tartalomszolgáltatását igénybe vevő felhasználók száma.

A megvalósítás második szakaszában, 2025-ig cél az audiovizuális archívumok tartalomszolgáltatásának teljes körűvé válása, és az internetes archiválási szolgáltatás Kárpát-medencei hatókörrel való működtetése.”

Ezek a stratégiai célok kijelölik a mi feladatainkat is, ennek megfelelően kell folytatnunk a digitalizációs munkáinkat.

A digitális állomány egy részének tárolására a jövőben is használjuk a Néprajzi Múzeum által működtetett adatbázist (Monari). Ennek lehetőségéről, technikai feltételeiről személyesen egyeztettem a Néprajzi Múzeum illetékes munkatársaival. A Múzeumban létrehozott elektronikus tartalmak biztonságos tárolására 2018-ban szerver számítógépet és szoftvert szereztünk be pályázati forrásból, ide kerülnek feltöltésre folyamatosan a különböző digitalizált anyagok, a múzeumi dolgozók munkája által.

A dia és negatív filmek szkenneléséhez szükséges speciális eszközt és fényképezőgépeket szintén vásároltunk, amelyeket használunk is.

A dokumentumok, a papír alapú múzeumi anyag digitalizálásához A3-as, színes, multifunkcionális szkennert szintén pályázat útján sikerült beszerezni 2019-ben. Ezt is folyamatosan használjuk.

Az elmúlt években a PRIV-DAT Kft. minisztériumi felhívásra digitalizálta gyűteményi leltárkönyveinket. Ez minden évben a gyűteménygyarapodástól függően aktualizálásra kerül. Az elektronikus anyag segíti az adatok kereshetőségét és óvja az eredeti több évtizedes papír leltárkönyveket. Az adatbázisba került szkennelt képanyag letöltését és a tartalom digitális táblázatba felvitelét folyamatosan végzik munkatársaink az optimális felhasználáshoz.

3. Műtárgyvédelem

Rendszeresen figyeljük a magas páratartalomnak kitett műtárgyak állapotát, és a megfelelő módszerekkel igyekezzük kiküszöbölni azok károsodását.

A Kerámia-látványraktár tárgyaira a nem optimális körülmények miatt kiemelt figyelmet fordítunk: rendszeresen tisztítjuk, állapotukat ellenőrizzük.

Az időszaki kiállításra kerülő tárgyak rendszeresen tisztításra kerülnek, valamint a raktári és kiállítási műtárgy-anyag állapotát is folyamatosan ellenőrizzük. A szükséges műtárgyvédelmi feladatok elvégzése elsősorban a Múzeum gyűjtemény- és raktárkezelő munkatársának a feladata.

2015-ben a Múzeum *Hosszútávú Műtárgyvédelmi Stratégiát* dolgozott ki, amelyet Vásárosnamény Város Önkormányzata Képviselő-testülete elfogadott. Az ebben megfogalmazott célok az irányadók a következő időszakban.

A megfelelő raktározási körülmények kialakítása hosszabb távon csak egy új raktárépülettel valósítható meg, hiszen a Máthé-kúria – melyben a nagyobb raktárhelyiségek, az irodák és az iskolatörténeti kiállítás foglalnak helyet – a felújítása után sem tudja visszafogadni teljes egészében ezen anyagot. A Tomcsányi-kastély környezetében megvalósítandó épület több funkciós lenne, nem csak raktározásra lehetne használni. Ráadásul megszűnhetne a Múzeum földrajzi „szétszakítottsága”, a szakmai munkának is ideálissá válnának a feltételei.

4. Tudományos tevékenység

Tudományos tevékenységünk alapját a Múzeum hatalmas gyűjteményének feldolgozása és a Vásárosnaményra, valamint Beregre vonatkozó – és egyre nagyobb számban elérhető – forrásanyag feldolgozása jelenti.

A fentebb jelzett forrásanyagok kutatása régóta folyik az intézményben, de az elmúlt években célzottan, fókuszba helyezve használjuk azokat. Ezekből egyre többet tudunk meg a valamikor itt élő emberekről, épületekről, intézményekről, hivatalokról, történelmi eseményekről, a települések földrajzi és családneveiről, történeti és néprajzi szempontból egyaránt. A források feldolgozásával olyan ismeretekhez juthatunk, melyek eddig nem álltak rendelkezésre. Az eredményeket folyamatosan, többféle formában és felületen (kiállítások,

előadások, kisfilmek, nyomtatott és online kiadványok) osztjuk meg az érdeklődőkkel a jövőben is.

A beregi keresztszemes hímzés – azzal, hogy a hungarikumok sorába került – még nagyobb hangsúlyt kap a kutatási témák között, hiszen a népművészeti szempontú hitelesség kérdése még élesebben fogalmazódik meg egy *népi iparművészeti termék*nek (is) minősített tárgyegyüttes kapcsán. De ide soroljuk a beregi fafaragás kutatását is, hasonló szempontok miatt.

A tárgyak vizsgálata és feldolgozása során a hozzájuk kapcsolódó valós személyekre is koncentrálni kell, hiszen azokat valakik elkészítették, használták: egyéni sorsok vannak elrejtve bennük. Ezen sorsok feltárása a feladatunk, a „talált tárgy megtisztítása” – köznapi és metaforikus értelemben – mellett.

Ki kell még emelnem a Múzeum népi kéziratosság-anyagát is, mely csak részlegesen feldolgozott. Több területen, sokféle céllal, interdiszciplináris (néprajz–történelem–nyelvészet–irodalom) keretek között juthatunk eredményekre ezek vizsgálatával, publikálásával.

A vásárosnaményi Eötvös családra vonatkozó anyag levéltári kutatása kiemelt feladat a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár gyűjteményében.

5. Közművelődési és közönségszolgálati tevékenység

A közművelődés a múzeumi tevékenységünk felszíne, publikus felülete, amely a tudásátadásért felel. Terveink szerint ebben is a *személyes múzeum* koncepciója jelenik meg: a múltról való tudás a konkrét egyéni sorsokon keresztül manifesztálódik, segítve ezzel a befogadást.

5.1. Múzeumpedagógiai munka

Múzeumpedagógiai kínálatunk minden korosztálynak szól, az óvodásoktól a nyugdíjasokig. Ezek speciális, az adott korosztálynak felépített, előzetes tudásra épülő foglalkozások.

A múzeumpedagógiai munkában erős kihívásokkal szembesülünk. Azt tapasztaljuk, hogy a gyermekek figyelme nehezebben előhívható és fenntartható, a finommotorikus képességek gyengébbek, mint húsz, vagy akár csak tíz évvel ezelőtt.

Általánosságban is elmondhatjuk – a többi korosztályt is ideértve –, hogy az olvasás kiveszőben van, az egy anyanyelvet beszélők közös tudása, az alapműveltség már valami alapvetően nem létező dolog. Ugyanígy a szövegértési problémák szinte minden generációt sújtanak.

Azokat a múzeumpedagógiai megoldásokat, szakmai rutinokat, melyek nem is olyan régen még működtek, ki kell(ett) dobnunk az ablakon, és teljesen más, új módszerekkel kell operálnunk.

Továbbra is széles kínálatot akarunk biztosítani az iskoláknak a múzeumi órák tekintetében. Már most is számtalan témakörben, több tantárgyhoz, több korcsoportnak kínálunk tanórát múzeumi keretek között – ezek megtalálhatók a múzeumi honlapon; és ezt a kínálatot folyamatosan bővítjük. A múzeumi órák között vannak olyanok, amelyek kiválthatják az iskolai tanórát, illetve vannak a tananyagra épülő, dúsító jellegű órák is.

A múzeumi órákat mindig a pedagógusok igényei szerint alakítjuk ki és valósítjuk meg, az adott tankönyvhöz és tanmenethez igazítva. A múzeum mint speciális adottságokkal rendelkező intézmény és oktatási tér olyan lehetőségeket kínál, amelyekkel az iskolák nem bírnak. Közös érdekünk, de legfőképpen a gyermekek érdeke, hogy ezeket az opciókat kihasználjuk.

A tanórai kereteken kívül is biztosítunk különböző foglalkozásokat, szabadidős programokat a különböző korcsoportoknak, az óvodásoktól kezdve a középiskolásokig. Ezeket egyrészt a már meglévő kínálatunkból választhatják az érdeklődők, de egyéni kérésre is tervezünk aktuális foglalkozásokat.

Pályázati keretekben is kidolgozunk foglalkozásokat a jövőben is. Ez lehet a Múzeum projektje, de szolgáltatóként is biztosítunk programokat más pályázók számára.

Különböző tematikus egységek összefűzésével ún. komplex foglalkozásokat is ajánlunk. Ezek hosszabb (több órás, félnapos) programok, melyekben pl. olyan témákat dolgozunk fel, mint a szöveg-értés, öntöttvaskészítés, beregi népi ételek (kemencés foglalkozás), iskolatörténet stb. A programok moduljai egyéni kérésre variálhatók.

A nagyrendezvényeket (*Múzeumok Éjszakája, Múzeumok Őszi Fesztiválja, Zoárd-napi Sokadalom* stb.) arra használjuk, hogy a már ismert, publikus tartalmakon túl a gyűjteményeink kevésbé ismert részeibe, titkaiba is beavassuk a résztvevőket. Valamint arra is, hogy a muzeológiát népszerűsítsük. Nem önös érdekből, hanem azért, hogy tudatosítsuk a

közönségben ennek a fajta ismeretátadásnak-szerzésnek a fontosságát. Azt, hogy miért releváns a mindennapi életünkben a múzeum nyújtotta tudás, amely a tradíciók „élményesítése” által a személyiségbe épül be.

Kiemelkedő fontosságú az **Élő Hímzés** programunk. Ezen belül létrejött és folyamatosan működik a **hímzés-szakkör**, amely a beregi keresztszemes hímzések motívumkincsének felhasználására vállalkozik a mai kor háztartásában és az öltözködésben, az intézményben felhalmozott gyűjteményi anyag és tudás alapján. Egyik fontos hozadéka eme szakköri munkának az ún. divatbemutató, amely a gyakorlatban megvalósuló viseletdarabokat prezentálja a széles közönségnek. A „Beregi keresztszemes a divatban” programokat rendszeresen szeretnénk megvalósítani, hiszen újabb és újabb darabok kerülnek ki az alkotók kezei közül.

5.2. „Terepjáró”

Ezzel a címmel kezdünk el egy olyan programsorozatot, melynek során a Múzeum felkeresi a beregi és más, a gyűjtőterületébe tartozó településeket, hogy bemutassa az adott helyről a múzeumi gyűjteménybe bekerült műtárgyakat, dokumentumokat, és egyéb, az adott településhez kapcsolódó tartalmakat. Ezen alkalmakat interaktív módon tervezzük megvalósítani a közösség és a Múzeum viszonylatában. Így a reflexió és a visszacsatolás terepévé válnak.

Ez a projekt csak részben közönségkapcsolati munka, legalább annyira tudományos gyűjtő, kutató vállalkozás is. A terepre való visszatérés gyakorlata nem előzmények nélküli a néprajztudományban, de a korábbi ilyen irányú tevékenységeknek inkább, vagy részben más volt a motivációja és a megvalósulása.

5.3. Kiállítások

A nagy sikerű és a látogatók számára népszerű állandó kiállításaink (Bereg kincsei) gondozása mellett a Beregi Múzeum a jövőben is rendszeresen új és új időszaki kiállításokkal fogadja az érdeklődőket.

Az időszakos kiállítások egyik része a Beregi Múzeum gyűjteményének raktárban szunnyadó, látogatók elé nem vagy ritkán kerülő anyagából kerül ki. Célunk, hogy a raktárak rejtett kincsei minél nagyobb számban kerüljenek napvilágra, a kiállítóterekbe.

Ezen túl cserekiállításokban gondolkodunk; más gyűjtemények, magángyűjtők, alkotók kiállításait szeretnénk továbbra is a múzeumba vonzani, és a Beregi Múzeum saját anyagát is minél több helyen akarjuk népszerűsíteni. A tárgyi kollekciók mellett fotó- és képzőművészeti kiállításokat is be akarunk mutatni, ezzel is színesítve a palettát.

Továbbra is a tárgykiállításokat részesítjük előnyben, hiszen a műtárgy a múzeum legfontosabb kincse, kuriózuma, azt nem tudja helyettesíteni semmilyen kétdimenziós grafikai látvány vagy digitális megjelenítés sem.

5.4. A kiállításokhoz kötődő közművelődési és közönségszolgálati tevékenység

5.4.1. Látogatók száma

A látogatószám növelése minden múzeum alapvető érdeke, hiszen a látogatók bevonása az egyik alapfunkciója a közgyűjteményeknek. Ezzel együtt jár a bevétel növelése mint gazdasági érdek. A múzeumba betérők számának emelkedése szinkronban van a tudásátadás kiszélesítésével.

A látogatókat minőségi szolgáltatással és megfelelő marketinggel lehet a múzeumba becsalogatni. Erre az aktivitásra erősítenek rá a különböző kedvezmények. A látogatószám-maximalizáláshoz pedig további, egyedi kedvezmény-konstrukciókat tudunk kialakítani, amelyek nem a bevétel rovására indukálnak emelkedést.

Feladatunk annak tudatosítása, hogy múzeumba jönni megéri. Ez a szolgáltatás mindenkinek haszonnal jár. A Múzeum egyúttal *turisztikai célpont a turisztikai célpontban* (Bereg, Szatmár), és a turizmusban részt vevők, érdekeltek együttműködése kölcsönös haszonnal jár.

A hagyományos látogatófogadáson túl csoportoknak egyedi programokat kínálunk, amelyben a kiállítások megtekintése mellett foglalkozásokat, gasztronómiai szolgáltatásokat (kemencés ételek) is szerepeltetünk.

Látogatókat úgy is nyerhetünk, ha kihasználjuk a már említett nagyrendezvények médiakampányát, sőt arra erősítünk rá a magunk eszközeivel.

Az elmúlt időszakban nagy sikerrel és érdeklődés mellett rendeztünk tematikus múzeumi előadásokat, amelyek a különleges, rejtett tartalmakat és értékeket tudják a felszínre hozni, felnőtt és diák korcsoportoknak egyaránt. Ezeket folytatjuk, és célunk az egyre fiatalabb korosztályok sikeres megszólítása.

A könyvbemutatók is pozitív fogadtatásban részesülnek, így ebben a műfajban is folytatnánk a megkezdett munkát. A helyi fiatalok által alkotott képregényhez nyújtott szakmai-tudományos segítség, valamint a képregény múzeumi bemutatója is arra ösztönöz bennünket, hogy az ilyen jellegű projekteken vegyünk részt – a jövőben is.

5.4.2. Tárlatvezetések

A megfelelő színvonalú tárlatvezetések továbbra is fontos összetevői a múzeumba látogatók kiszolgálásának. Célunk, hogy senki ne menjen el úgy a Múzeumból, hogy nem kapta meg az optimális információkat. Ehhez szükséges a frontszemélyzet szakmai felkészültségének folyamatos erősítése.

A magasabb szintű szakmai tárlatvezetések a szakmai munkakörben dolgozó munkatársak feladatai. Ha az adott program, a látogatói csoport összetétele, reprezentáció, egyedi kérés, vagy egy bizonyos kiállítási egységre való fókuszálás megkívánja, akkor szakmai tárlatvezetéseket tartunk (etnográfus, történész, múzeumpedagógus).

5.4.3. Marketing

A múzeum iránt érdeklődők legelsősorban online felületeken tájékozódnak, ezért összpontosul az intézményi megjelenés erre felé a leginkább.

Továbbra is a múzeumi honlapot tartjuk az első számú információs-marketing felületnek, de a közösségi oldalakra is koncentrálunk. A honlap kontrollálható a legjobban, az oda helyezett tartalmak az aktuális információkat tudják eljuttatni a nagyközönségnek. A honlapunk megújult, még több információt és a nagyközönség számára is fogyasztható tartalmakat (blog, virtuális kiállítások, multimédia, online játékok) kínálunk. A múzeumpedagógiai szolgáltatásokra rá lehet keresni, szűrni lehet azokat, de itt is további kreatív ötletekre törekedünk.

Az online digitális adatbázisunknak nem csak tudományos-kutatási szerepe van, hanem marketingeszközként is funkcionál, hiszen sokan így – egy-egy tárgyon keresztül – jutnak el a Múzeum más, pl. webes kiállítási tartalmaiig, aztán valóságosan is a múzeumba.

A *Facebook*-on való megjelenés egyelőre kötelező, használjuk is. A közösségi portál – sok-sok hibája mellett – még mindig alapvető kommunikációs tere a múzeum és a közönség interakciójának. Viszont van egy alapvető probléma: azok a korosztályok, melyeknek intenzívebb elérése elemi érdekünk – nem csak a múzeumnak, amely a jövő látogatóit is szeretné megteremteni és megtartani, hanem a kultúránk iránt felelősséget érző minden embertársunknak –, ha jelen is vannak ezen a felületen, inkább más közösségi felületeket (*TikTok, Instagram* stb.) preferálnak. Azok pedig adottságaik szerint nem alkalmasak az általunk megjeleníteni kívánt kulturális tartalmak ideális megjelenítésére, hiszen nem is arra találták ki. Persze kísérletezni mindig lehet és szükséges is, de önmagunkat csapjuk be, ha valamifajta részsikert áttörésként szeretnénk értelmezni.

A Múzeum *YouTube*-csatornát is létrehozott, melyen mozgóképes tartalmakkal jelentkezőnk. Az írásos kultúra visszaszorul a képi kultúra javára. Erre – az egyik – adekvát válaszuk az, hogy a vizuális tudásátadásra erősítünk.

Célunk továbbra is a helyi, valamint az országos tévékben, rádiókban is a megjelenés növelése, a láthatóság – vannak is pozitív trendek. De ezen médiumok fogyasztói is egyre inkább a közép- és idősebb generáció tagjai. Az országos médiumokban fizetett hirdetésekre nincs forrásunk, ezért egyéb eszközökkel (pl. a tartalom és a kiszolgálás minősége) próbáljuk elérni az ingerküszöbüket.

A turisztikai portálokon való megjelenés hasznossága továbbra is kérdéses, nincsenek egzakt mutatók arról, hogy megéri-e az ebbe való befektetés. Ezért egyedileg kell mindig mérlegelni a részvételt. A szállásszolgáltató portálokkal való együttműködés viszont pozitívnak bizonyul.

6. Szakmai és társadalmi kapcsolatok

6.1. Nemzetközi kapcsolatok

A már meglévő, kutatásokkal összefüggő nemzetközi kapcsolatokat erősíteni, valamint tovább bővíteni szükséges. Ezek szakmai hozadéka tudományos eredményekben, publikációkban,

kiadványokban, valamint időszakos kiállításokban, cserekiállításokban, programokban mutatkozhat meg.

Különösen a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolával, azon belül is a Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközponttal kell az együttműködést erősíteni, melynek oktatóival már eddig is voltak-vannak szakmai kapcsolataink.

Rendezvényeinken pedig gondot fordítunk arra, hogy ezután is rendszeresen fellépjenek határon túli előadók, együttesek.

6.2. Hazai kapcsolatok

Ezután is törekedünk a hazai intézményekkel, szervezetekkel, kulturális és művészeti egyesületekkel, egyházakkal való együttműködésre.

A múzeumot körbeveszik azok a személyek, szervezetek, amelyeket a múzeum külső kapcsolataiként, *stakeholdereiként* ismertek. Ezek minél intenzívebb bevonása a múzeum életébe és projektjeibe elősegíti a múzeumot magukénak érzők táborának, a motiváltak körének a kiszélesítését.

Kiemelten fontos a városi intézményekkel a szakmai, infrastrukturális kapcsolat. Ez élő gyakorlat, amelyet folytatni érdemes. Közös rendezvények helyszínéül szolgál pl. a Tomcsányi-kastély parkja, de ebben bőven vannak még lehetőségek.

A Múzeum szakembereinek aktívan kell részt venni a település, a kistérség, a megye kulturális-művelődési életében: előadásokkal, megnyitókkal, versenyekben való zsűrizéssel stb.

Tartjuk továbbra is a szakmai-személyes kapcsolatokat a hazai, kiemelten a vármegyénk múzeumaival, azok munkatársaival. Országos szinten a szakmai szervezetekkel: a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesülettel, a Múzeumi Oktatási és Képzési Központtal és annak koordinátoraival. A személyes és intézményi kapcsolatokat tovább erősítjük és bővítjük egyesületekkel (pl. Luby Társaság, népművészeti egyesületek), oktatási, felsőoktatási és tudományos intézményekkel, valamint a települési és vármegyei értéktárakkal.

7. Gazdálkodás, pénzügy

Az önkormányzati fenntartású múzeumok részére központi költségvetési támogatás áll rendelkezésre. A működésükhöz szükséges forrást egyrészt ez biztosítja, másrészt a fenntartói támogatás, valamint az intézmény bevételei.

A Múzeum munkájával létrehozott tudás és annak terjesztése hasznosul a gazdaságban (idegenforgalom), az oktatásban (tudásátadás és -bővítés a múzeum sajátos eszközeivel), a kutatásban (a hivatalos szakmai kutatók mellett mindenféle érdeklődő, helytörténettel foglalkozó, iskolai feladatokhoz, dolgozatokhoz gyűjtő számára), valamint a nagyközönség irányában (kiállítások, események, előadások) is. Vagyis minden központi és helyi múzeumi célú fenntartási támogatás hozzáadott értéket hoz létre a gazdaságnak és a társadalomnak. A múzeumi hozzáadott érték nélkül ezeket a tudáselemeket máshonnan, piaci módon és áron kellene „beszerezniük” a felsorolt célcsoportoknak, ha egyáltalán találnának olyan szolgáltatót, amely „ki tudná váltani” a múzeumok sok évtizedes munkáját, felhalmozott tudását.

A Múzeum célja, hogy költségvetésének egyre nagyobb hányadát tegye ki a saját bevétel. Ehhez a belépőjegyek, tárlatvezetések, foglalkozások, kiadványok ellenértékéből létrejövő bevételt kívánjuk növelni a fentebb már jelzett szolgáltatás-bővítéssel és -kihasználással.

Bevételnövelő potenciál van a terembérletekben. Konferenciák, szakmai találkozók, ifjúsági programok, esküvők helyszínét tudjuk biztosítani reprezentatív környezetben, a Tomcsányi-kastélyban és parkjában – kiegészítő szolgáltatásokkal (pl. beregi ízek a kemencéből).

A pályázati források kihasználása is segíti a múzeumi működést és fejlesztéseket. Emellett szigorú, takarékos gazdálkodással biztosítjuk az intézmény működését.

Vásárosnamény, 2024. május 17.




Varga János

igazgató
Beregi Múzeum



Vasárosnaményi Közös Önkormányzati Hivatal
Vasárosnamény, Tamási Á. út 1.

2024 MAJ 17.

Ikt. szám:

101 3043-2/2024

Előadó:

d. János F.

BEREGI MÚZEUM

KÖZÉPTÁVÚ GYŰJTEMÉNYGYARAPÍTÁSI ÉS REVÍZIÓS TERV (2024–2029)

Bevezetés

Az 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről 42. § 4. bekezdésének b) pontja szerint:

„(4) A múzeum

(b) a fenntartó által jóváhagyott múzeumi küldetésnyilatkozattal, stratégiai tervvel, állományvédelmi tervvel, gyűjtemény gyarapítási és revíziós tervvel, továbbá múzeumi digitalizálási stratégiával rendelkezik, amely alapján szakmai tevékenységét folytatja”

A Beregi Múzeum szakmai besorolását tekintve területi múzeum.

Gyűjtőköre: történet, néprajz, régészet (lezárt), numizmatika (lezárt), irodalomtörténet (lezárt), ipartörténet (lezárt).

Gyűjtőterülete: Vásárosnamény, Aranyosapáti, Barabás, Beregdaróc, Beregsurány, Csaroda, Gelénes, Gemzse, Gulács, Gyüre, Hetefejércse, Ilk, Jánd, Kisvarsány, Lónya, Márokpapi, Mátyus, Nagyvarsány, Olcsva, Tákos, Tarpa, Tiszaadony, Tiszakerecseny, Tiszaszalka, Tiszavid, Tivadar, Vámosatya.

1. Gyűjteménygyarapítás

A múzeum alapfeladatai közé tartozik a gyűjtés. A Beregi Múzeumnak is folytatnia kell gyűjteményének bővítését, bármekkoraival is rendelkezik már. Hiszen minden szakmai munka, kutatás, feldolgozás, de a kiállítások, rendezvények, múzeumpedagógiai foglalkozások alapja a gyűjtemény. A közönségnek szóló múzeumi munka, tudásátadás nincs gyűjteményi háttér nélkül.

Folyamatosan gyűjteni kell néprajzi vonalon, hiszen egyre kisebb mennyiségben található meg a régi paraszti élet tárgyai. Nem csak a hiányzó tárgycsoportok darabjait, betömve a gyűjteményi „lyukakat”, hanem a már rendelkezésre álló tárgyak további példányait is, törekedve a tudományos feldolgozás releváns alapjaira, a minél szélesebb körű és számú tárgyi anyagra.

Mérlegelési jogkör ebben az esetben a tárolhatóság és a műtárgyvédelmi szempontok szerint van.

Ki kell tolni azt az időintervallumot – a jelen irányába –, amely a gyűjtendő tárgyak és dokumentumok készítését, használatát jellemzi. Sok olyan használati és egyéb tárgy kerül a 21.

században a muzeológia figyelmébe, amely a múlt században nem volt „érdekes”, hiszen az akkor a jelen eszköze volt. Csak közben eltelt néhány évtized, így folyamatos korrekcióra szorulunk a gyűjtés tárgyát illetően.

A gyűjteménygyarapítás alapvetően ajándékozás útján lehetséges, de ha pályázati forrás adódik, akkor vásárlással is meg kell oldani, ha ez szakmailag indokolt.

A múzeum kutatóhely, tudományos központ a közönségszolgálat mellett. Ezért fontos, hogy a könyvtári állománya folyamatosan bővüljön, és a legfontosabb szakirodalmak elérhető legyenek a saját, illetve a múzeumot felkereső kutatók számára. Szerény mértékben el kell különíteni összeget a múzeumi költségvetésben fontos kiadványok beszerzéséhez, a többi intézményi cserepéldányokkal és ajándékkönyvekkel lehet pótolni.

2. Nyilvántartás

A Beregi Múzeum az őrzésében, kezelésében, illetve birtokában lévő kulturális javakat a 20/2002. (X.4.) NKÖM rendeletben foglaltak szerint tartja nyilván.

A nyilvántartás célja az őrzött kulturális javak számbavétele, a tudományos meghatározásuk során feltárt eredmények, illetve a rájuk vonatkozó, később is folyamatosan bővülő, változó ismeretek rögzítése, a vagyon- és tulajdonvédelem, valamint a kulturális javak további kutatói és közművelődési felhasználásának elősegítése.

Az intézmény a múzeumi szakanyag nyilvántartása során a hagyományos nyilvántartási formákra vonatkozó szabályokat alkalmazza. A nyilvántartáshoz szükséges adatokat az erre a célra rendelt nyilvántartó könyvekbe (leltárkönyvek) vezeti be.

A Beregi Múzeumban a következő típusú nyilvántartó könyveket vezetjük:

- *Néprajzi szakleltárkönyv*: a néprajzi anyag nyilvántartása a törvényi előírásoknak megfelelően történik, mely a Múzeum etnográfusának a feladatkörébe tartozik. A néprajzi tárgyak digitalizálása során az adatbázisba rögzítésre került tárgyakat folyamatosan ellenőrizzük a leltárkönyvi adatokkal.
- *Történeti tárgyi és dokumentumanyag szakleltárkönyve*: a történeti gyűjteménybe kerülő tárgyi és írásos emlékek leltárkönyvbe történő bejegyzését a Múzeum történésze végzi a törvényi előírásoknak megfelelően. A digitalizálás során előkerülő, online felületre kerülő,

történeti gyűjteményhez tartozó tárgyakat, dokumentumokat minden esetben ellenőrizzük a leltárkönyvi bejegyzések alapján.

- *Tudományos forrásértékű, eredeti (történeti, néprajzi) fényképanyag nyilvántartására szolgáló szakleltárkönyv:* a fotótár anyaga kettős nyilvántartásban részesül. Egyrészt a gyűjteménybe kerülő fényképeket leíró kartonnal látjuk el, másrészt felvezetjük a szakleltárkönyvbe is. Nyilvántartásért felelős a Múzeum etnográfusa és történésze. A digitalizált fényképeket a szakleltárkönyv alapján pontosítjuk a nyilvános megjelenés előtt.
- *Adattári leltárkönyv:* az adattárba kerülő dokumentumok nyilvántartását a Múzeum történésze végzi a törvényi előírásoknak megfelelően. Az adattári dokumentumokat dossziékban tároljuk, melyeket jegyzettel látunk el a könnyebb kereshetőség és az átláthatóság érdekében.
- *Könyvtári leltárkönyv:* 2013-tól megkezdjük a régi, nem szabványos könyvtári leltárkönyv átvezetését az új, előírás szerinti leltárkönyvbe. Ennek köszönhetően újra azonosítani tudjuk az elmúlt évtizedekben nyilvántartásba vett könyveket leltári számuk alapján. A régi könyvek mellett az újonnan bekerült példányok is leltárkönyvi nyilvántartásba kerülnek. A könyvek nyilvántartását múzeumi szakalkalmazott látja el. A papír alapú leltárkönyvvel párhuzamosan vezetjük a saját használatra létrehozott, excel-alapú elektronikus leltárkönyvet, mely nagyban megkönnyíti a keresés folyamatát.

Egyéb nyilvántartások:

- *Gyarapodási napló:* ideiglenes leltárkönyv, ahová olyan tárgyak, dokumentumok kerülnek bejegyzésre leírással együtt, amelyek leltározásra várnak. A gyarapodási napló vezetését múzeumi szakalkalmazott végzi.

A leltárkönyvek vezetése tisztán, átláthatóan, olvashatóan történik, melyek használatba vétel előtt hitelesítve vannak, az előírásoknak megfelelően. A szakleltárkönyvek minden évben lezárásra kerülnek a múzeumigazgató aláírásával és az aktuális dátummal. A nyilvántartó könyvek vezetését a fent leírt muzeológusok és szakalkalmazottak végzik a múzeumigazgató felügyelete mellett.

3. Revízió

51/2015. (XI. 13.) EMMI rendelet 2. § (1) szerint „A revízió célja a vagyon- és tulajdonvédelem, a kulturális javak hitelességének folyamatos fenntartása, és a tudományos meghatározásuk során feltárt eredmények átvezetése az intézmény által vezetett nyilvántartásban. A revízió során az intézmény gondoskodik a nemzeti vagyongazdálkodás feladatának a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 7. § (2) bekezdése szerinti megvalósulásáról.”

Az intézmény revíziót folytat le:

- a) gyűjteményenként hétévente;
 - b) a letéti rendelet alapján letétként megőrzésre átvett kulturális javak esetén a letétbe vételtől számított háromévente;
 - c) a gyűjteményért felelős muzeológus vagy gyűjteménykezelő személyében beállott változás esetén a gyűjteményre; vagy
 - d) eseti jelleggel, a gyűjteményre vagy egyes kulturális javakra kiterjedően
 - da) az intézményvezető,
 - db) a fenntartó, vagy
 - dc) a kulturális javak tulajdonosa vagy tulajdonosi joggyakorlója (a továbbiakban együtt: tulajdonos)
- kezdeményezésére.

A revíziót a gyűjteményért felelős muzeológus

- a) egy gyűjtemény- és raktárkezelővel,
 - b) egy felsőfokú végzettségű restaurátorral, vagy
 - c) a gyűjtemény szakágának megfelelő, további egy muzeológussal
- együttesen végzi.

A Beregi Múzeum – a gyűjteményi szakágakhoz tartozó muzeológusainak létszáma miatt – a revíziót külsős, meghívott szakember segítségével tudja a vonatkozó rendelet előírásainak megfelelően elvégezni.

A Beregi Múzeum állandó kiállításainak alapját szolgáló emlékek keskeny, de annál hitelesebb, autentikusabb keresztmetszetét nyújtják a múzeumban őrzött páratlan gazdagságú néprajzi, történeti, régészeti és iparművészeti gyűjteménynek, ami felöleli beregi Tiszahát múltját, művészetét. Azonban a múzeum tulajdonában lévő többi emlék legnagyobb része a raktárak polcain található.

Ennek a hatalmas mennyiségű anyagnak az elhelyezése, rendszerezése, karbantartása a muzeológusok, múzeumi dolgozók mindennapi munkájának részeként felelősséget vár el. A raktárban való tájékozódás, annak ismerete egyaránt létfontosságú a kutatás, a kiállítás szervezés, a múzeumpedagógiai foglalkozások tervezése, a tárgyak digitalizálása, stb. során ugyanúgy, mint akár a raktár és annak tartalma tisztán tartásának szempontjából. A múzeumi gyűjtemények megóvása szempontjából elengedhetetlen a raktárak megfelelő karbantartása, tisztán tartása, valamint a benne elhelyezett kulturális javak rendszeres ellenőrzése, állapotfelmérése.

A muzeológiai munka ügyrendjéről szóló szabályzat 2.6.1 szerint a *„A gyűjteményraktárakat világos, de a közvetlen napsugárzástól védett, jól szellőztethető, száraz, férgektől és rágcsálóktól, gombafertőzésekől mentes, a tűzvédelmi és a biztonsági követelményeket maradéktalanul kielégítő helyiségben kell elhelyezni.”* Ezen feltételek betartása, megfelelése és megteremtése a Beregi Múzeum hosszú távú tervei között szerepel.

A Beregi Múzeum egyik alappillérenek számító textilgyűjteményt elsősorban a molyok, rágcsálók okozta károk ellen kell védeni, hiszen ezek a vásznak őrzik például az eredeti beregi keresztzemes hímzések mintapéldányait. A fatárgyak raktárában a gombafertőzések és a szuvasodás elkerülése, optimális páratartalom megteremtése a legfőbb feladat, a 700 darabból álló kerámiagyűjtemény esetében pedig a fizikai behatások elleni védekezésre van szükség. A 800 darabos vasöntvény- és öntöttvaskályha gyűjteményben az optimális páratartalom megteremtésével a rozsdásodás elkerülése a cél. A történeti dokumentumok hosszú távú megőrzéséhez elengedhetetlen molyok, rágcsálók elleni hatékony védelem. Mindemelllett a gyűjteményraktárak tűzvédelmi és biztonsági kritériumainak betartását is fontosnak tartja a múzeum.

A gyűjtemények revíziója megkerülhetetlen a XXI. századi múzeumok egyik fő munkaterületének számító digitalizálás során: az egyes tárgyak, dokumentumok előkészítése a fényképezésre, szkennelésre megköveteli annak azonosítását, leltárkönyv szerinti állapotellenőrzését, tisztítását, majd a fotózás, szkennelés végeztével annak elhelyezését a raktárban, ügyelve a tárolás megfelelő körülményeire a műtárgyvédelmi szempontokat is figyelembe véve. Ehhez a digitalizálást végző múzeumi dolgozó egyeztet a gyűjteményért felelős muzeológussal.

4. Selejtezés

51/2015. (XI. 13.) EMMI rendelet 8. § (1) szerint „Az intézmény alapleltárában szereplő azon kulturális javakat, amelyek

- a) állapotukat tekintve oly mértékben megrongálódtak, hogy restaurálás útján sem menthetőek meg,
- b) az egészséget veszélyeztetik, vagy
- c) állományvédelmi szempontból súlyosan veszélyeztetnek más kulturális javakat

selejtezési eljárás lefolytatása után, megsemmisítéssel kell eltávolítani.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak fennállása esetén sem selejtezhetőek:

- a) azok a kulturális javak, amelyek tudománytörténeti jelentőséggel bírnak,
- b) a természettudományi gyűjtemények típuspéldányai, valamint
- c) a letéti megőrzésre átvett kulturális javak.”

A múzeum a revízió során elkülönített selejtezendő tárgyak selejtezését a rendelet által meghatározott módon végzi el.

Felelős: múzeumigazgató, szakági muzeológus.

Vásárosnamény, 2024. május 17.



Varga János
igazgató

Beregi Múzeum

A Beregi Múzeum küldetésnyilatkozata

A Beregi Múzeum kulturális központ, a közösségi emlékezet és identitás helye. Területünk tárgyi, írásos és szellemi emlékeinek gyűjtését, megőrzését, védelmét, kutatását, értelmezését és közreadását folytatja.

A Beregi Múzeum személyes múzeum. A múzeum nem csak (köbméterben vagy mázsában) mérhető műtárgyak tömege, hanem a tárgyak az azokat alkotó emberek személyes történetei, emlékei, és amelyek az emberekhez személyesen szólnak.

Vásárosnamény, 2024. május 17.




Varga János
igazgató
Beregi Múzeum